

5. Babarc, Kápolna-dűlő
(Baranya megye) LT, Ró, A

2008. október 31. és szeptember 4. között régészeti feltárást végeztünk a B-106 jelű lelőhelyen: 7358 m²-en 90 objektumot tártunk fel. A lelőhely K-i, erősen lejtős oldalán kelta telephez tartozó objektumok (különböző méretű gödrök), illetve három keskeny, kb. 80 cm átmérőjű, trapéz keresztmetszetű árokszakaszk került elő, melyekben római kori téglatöredékeket találtunk. Az egyik É-D irányú árokszakaszk átvágott egy kelta gödröt. Egy gödör római kori kerámiát és ujjbehúzásos római kori téglatöredéket tartalmazott.

A feltárási közép részén egy É-D irányú, a Ny-i oldalon húzódó patak völgybe benyúló függővölgy erózió által lemosott, erősen humuszos, sötét színű betöltését bontottuk ki. A bemosódás vastagsága a feltárási É-i oldalán meghaladta a 2 m-t. A függővölgy betöltéséből 13 avar kori sír, köztük egy teljes lovas temetkezés, kelta telepobjektumok (gödrök és egy ház), valamint 3 kisebb, római kori kerámiát tartalmazó gödör került elő.

A függővölgytől Ny-ra az ásatás széléig további kelta telepobjektumok (egy kis kemence, gödrök és további két, félig földbe mélyített ház) mutatkoztak. Az eredetileg ásatásra kijelölt terület Ny-i, patak völgybe eső részén mintegy 5 m szélességben az autópálya-építők már korábban talajcserét hajtottak végre, így ott feltárást nem tudtunk végezni.

BERTÓK GÁBOR

6. Baja, Vaskúti út
(Bács-Kiskun megye) I

2008. november 5-én helyszíni szemlét tartottam a Vaskúti úti régészeti lelőhelyek pontosítása céljából.

Baja 84. lelőhely: A Vaskúti úttól Ny-ra lévő lelőhelyen Sultis László 2003. november 11-én egy ismeretlen korú bolygatott csontvázas sír előkerülésének helyén végzett helyszínelést. A lelőhelyet GPS-szel bemértük. Jóval távolabb esik a tervezett homokbánya területétől, a sír közvetlen környezete nincs veszélyeztetve.

Baja 70. lelőhely: A Kőhegyi Mihály által 1995. április 28-án feltárt szarmata sír pontos lelőhelyét most sem sikerült meghatározni. Az eddigi adatok birtokában a sír a tervezett homokbánya Ny-i határvonalához esik közel.

Munkatárs: Sultis László műtárgyvédelmi asszisztens.
V. SZÉKELY GYÖRGY

7. Baks, Temetőpart
(Csongrád megye) B

2006 őszén a késő bronzkori Gáva-kultúra lelőhelyén egy 35 tárgyból álló, szétszántott bronzkincsre bukkantunk. A 2007-es évben az ELTE támogatásával 4 hetes hitelesítő ásatást és fémkereső műszeres kutatást végeztünk a bronzkincs helyén és a késő bronzkori telep területén.

2008-ban folytattuk a korábbi években megkezdett műszeres felderítést a lelőhelyen. Márciusban és

októberben összesen 3 napot töltöttünk a területen kutatással. A nyár folyamán az ide elvetett kukorica miatt nem tudtunk a területre lépni. A késő bronzkori település területén 149 bronztárgyat sikerült ebben az évadban gyűjtenünk. Az előkerült tárgyak mindegyike GPS műszerrel rögzített koordinátát kapott. A bronzleletek kisebb részét ép eszközök, fegyverek és ékszerek, nagyobb hányadát pedig a legkülönbözőbb tárgyak töredékei illetve fémnyersanyag és öntecsrögök alkotják.

Munkánk az NKA 2731/0115 és OTKA T037315 számú pályázatait által támogatott, a késő bronzkori bronzkincseket és a bronzdeponálás szokását kutató program része volt.

Munkatársak: Nagy Nándor régész; Kalli András, Lamm Flóra, Novák Mariann, Paár Ferenc, Soós Eszter, Tóth Farkas Márton régészhallgatók; Bacskai István technikus.

SZABÓ GÁBOR

8. Balatonfüred, Balaton utca
(Veszprém megye) Ró

2008. augusztus 5–11. között lakóház építéséhez kapcsolódóan, megelőző régészeti feltárást végeztünk, melynek során 190 m²-t, 7 objektumot tártunk fel. Közülük 4 cölöplyuk, 2 árok és 1 gödör, belőlük kora római kerámiatöredékek, és állatcsont került elő.

CSIRKE ORSOLYA

9. Balatongyörök, Köves-mező
(Zala megye) R

2008. június 24–28. között próbafeltárást végeztünk a falutól Ny-ra, a temetőtől É-ra, a Köves-mezőn elterülő régészeti lelőhely közép részén; ivóvízvezeték építését megelőzően. Az átkutatott 1044 m² felület É-i részén 3 objektum szétszántott alját sikerült dokumentálnunk, melyek az őskor (rézkor első fele, a késői lengyeli kultúra vagy Balaton-Lasinja kultúra) leletanyagát tartalmazták. A korábbi mezőgazdasági munkákkal bolygatott területen az előkerült objektumok szinte teljesen megsemmisültek, azokat csak rögzíteni tudtuk. A leletek közül kiemelkedik egy agyagkanál töredéke és egy simító.

Az eddigi kutatások alapján a *Köves-mező* és a *Zsölleháttól délre* nevű régészeti lelőhelyek összeérnek.

A leletanyag a keszthelyi Balatoni Múzeum Régészeti Gyűjteményébe került.

A geodéziai felmérést Fullár Zoltán régésztechnikus, egyetemi hallgató végezte.

MÉSZÁROS MELINDA

10. Balatonszentgyörgy, Battyáni-disznólegelő
(Somogy megye) B, Ró, A

A lelőhelyen 1985–2000 között a kis-balatoni program keretén belül végzett kutatások során több ezer m²-en,

1353 objektumot tártunk fel. Most a lelőhely K-i részén, a bronzkori és avar kori temetők folytatását (esetleges záródását) szeretnénk volna felderíteni. A 2008. évi feltárás során 540 m²-es felületen 45 objektumot, közöttük az urnamezős kultúra 20 urnasírját tártuk fel. Két padmalyos, 9. századi, avar sír került elő, kiemelkedő lelet egy díszített agancs „sótartó”. A temetkezések mellett feltárt bronzkori és római kori telepobjektumok szerény leletanyagot szolgáltatottak. A feltárás K-i részén a lelőhely K-i szélét elértük, ebben az irányban sem a települések, sem a temetők nem folytatódnak. Az újabb bronzkori és avar sírok azonban azt jelzik, hogy mindkét temető É-i irányban folytatódik, illetve folytatódhat.

Munkatársak: Molnár István és Németh Péter Gergely régészek, Cserép Tamás ásatási technikus, Ambrus Edit, Balla Krisztián és Nyári Zsolt rajzoló, Gál Zoltán adattáros.

HONTI SZILVIA

11. Balatonújlak, Felső-dűlő

(Somogy megye) R

2008. július 22-én a Marcali-Lók és Balatonújlak közötti gázvezeték fektetése közben végzett régészeti felügyelet során egy objektum került elő, egy nagyobb rézkori (badeni kultúra) gödör szélé. Eredménytelen terepbejárást végeztünk az objektum környékén. A Felső-dűlőre bizonytalanul lokalizálható a római temető, de ennek nincs nyoma. Mivel a gázárók a terület K-i részét átszelte, római leletek felbukkanására számítottunk, de a gázárókban megfigyelhető volt egy jelentős lemosódás, lehet, hogy a temető mélyebben van.

Munkatárs: Cserép Tamás és Nyári Zsolt.

NÉMETH PÉTER GERGELY

12. Balatonvilágos, Barackos utca 8.

(Veszprém megye) Ró

2008. március 10–12. között új lakóház építéséhez kapcsolódóan végeztünk próbafeltárást. A telek (Hrsz.: 303/14) az egykori állami gazdaság területére esik, mélyen alászántott a talaj. A felszínen szórvány kora római kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. A feltárást 6 kutatóárokkal végeztük, közülük négyben találtunk régészeti jelenséget: a 2. sz. árok Ny-i felében 80 cm-nél egy hamus, szürkés vörös folt, korai római leletanyaggal. A 3–5. sz. árokban egy K–Ny-i irányú árok, korai római kerámiával és nagy mennyiségű állatcsonttal. Az 5. sz. árok É-i sarkában három folt, szintén korai római (igaz kis mennyiségű) leletanyaggal.

CSIRKE ORSOLYA

13. Balástya határa

(Csongrád megye) Sza, Á

2008. március 31. és április 11. között a település több pontján végeztünk megelőző feltárást a Városföld–Al-

gyó között épülő gázszállító vezeték balástyai építési területén.

Felső Gajgonya (CSMÉ 14. lh.): A munkaterületen mintegy 50–60 cm vastagságban távolítottuk el a humuszt. Az É–D-i hossz tengelyű, téglalap alakú szelvény nagysága 500 m² volt. Közel egyenletes eloszlásban, bár a szelvény É-i végének irányába megfigyelhető volt némi sűrűsödés, több objektum foltja bontakozott ki a sárga altalajon.

Csak településre utaló jelenségek kerültek elő, végeredményben 50 objektum: 35 gödör, 10 cölöplyuk, 4 árok, illetve egy, talán épületnek tartható objektum részlete is napvilágra került. Az 50 objektum többsége a szarmata korszakra datálható. Némely objektumról datáló leletanyag hiányában nem dönthető el a pontos időrendi besorolás, de a feltárás összesítő képe alapján a szarmata településhez tartozhattak.

A gödörobjektumok közül több méhkas alakú, de vannak ovális, illetve kör alakúak is. Az objektumok közül jelentősnek tarthatjuk a terület ÉK-i sarkában elhelyezkedő kettős tagolású árkot, amely talán vízelvezető funkciót töltött be. A szelvény Ny-i szelvényfala alá benyúlva helyezkedett el a 22. sz. objektum, melynek valószínűleg csak kb. a felét tudtuk feltárni. Alakja, mérete és a benne lévő nagy mennyiségű leletanyag alapján valamilyen földbe mélyített építmény lehetett.

Őszeszek határrész, Sospál-halom mellett (CSMÉ 17. lh.): A lelőhely É-i részén mintegy 30–40 m hosszán az objektumok feltárása nem volt lehetséges a talajvíz miatt. A felső termőréteg vastagsága átlagosan 50–60 cm között váltakozott. Itt értük el a sárga, homokos altalajt. A feltárt szelvény nagysága 2019 m².

A feltárt 123 objektum két korszakhoz tartozott. Zömük a szarmata korszakra datálható. Ebből az időszakból megtaláltuk mind a település, mind a temető egy-egy részletét. A szarmata időszakra datálható objektumok közel feléből (55-ből) nem került elő korszakhatározó leletanyag, de a feltárás összesítő képe alapján ehhez az időszakhoz tartozhattak. A vizsgált jelenségek zöme (68) gödör volt, de viszonylag sok cölöphely (22), 16 árok-szakasz, illetve egy, talán épületnek tartható objektum részlete is napvilágra került. A települési objektumok többsége gabonatarló gödör, amelyek közül több méhkas alakú, de voltak ovális, illetve kör alakúak is.

A legváratlanabb egy szarmata temetőrészlet előkerülése volt a lelőhely D-i részén. Öt biztosan sírnak mondható objektum került elő ezen a részen, de ezenkívül 3–4 viszonylag nagyméretű, DK–ÉNy-i tájolású gödörről is feltehető, hogy sírgödörök lehettek. Az 5 sír közül csupán 2 tartalmazott ép csontvázat. E két sír mindegyikében 1-1 D–É-i tájolású női csontváz feküdt. Mellettük mellékletként fülbevaló, fibula, karperec, gyöngy és edény volt. A 122. sz. sírhoz tartozhatott a 23. sz. kerítő árok is. Magának a 122. sírnek a gödrét bolygatta a 106. sz. Árpád-kori árok, amely a csontvázat szerencsére nem érte el. Ugyanez az árok viszont megbolygatta a 123. sírt, ahonnan csak egy koponya került elő. A 109. sz. sír